

ОЛЕКСАНДР ДОВЖЕНКО ЯК ОСОБИСТІСТЬ В КОНТЕКСТІ ДОБИ: ІНТЕГРАЦІЙНО-ТЕКСТУАЛЬНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ БІОГРАФІЇ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Овдійчук Лілія

кандидат педагогічних наук

доцент, професор кафедри української мови та літератури,

завідувач кафедри української мови та літератури

Приватного вищого навчального закладу

«Міжнародний економіко-гуманітарний університет

імені академіка Степана Дем'янчука»,

м. Рівне, Україна

Актуальність теми. Олександр Довженко – яскрава особистість, що репрезентує мистецьку багатогранність в українській та світовій культурі. Він був кінорежисером, письменником, художником і громадським діячем у тоталітарні часи, коли зберегти творче обличчя було можливо лише за умови самозречення і готовності до фізичної смерті.

Вивчення біографії митця у сучасних закладах освіти – справа складна і навіть дразлива з огляду на кількість годин, які відведено за робочими навчальними планами у ЗВО чи за шкільними програмами у закладах середньої освіти. А проте знати, коли, як і чим жив письменник, необхідно задля розуміння й осмислення життєпису та творчості у тісному взаємозв'язку політичними, культурними, мистецькими подіями епохи. Довженкові довелося жити у тоталітарну добу радянської диктатури, що нівелювала творчу свободу, вкладаючи у прокрустове ложе усі мистецькі поривання.

Авторський інтеграційно-текстуальний підхід до опрацювання життєпису митця враховує виклики часу і передбачає роботу з текстами нового покоління: мультимедійними презентаціями «Особистість письменника на тлі доби», які створені на основі першоджерельних матеріалів і сформовані в медіатеку.

Мета дослідження – репрезентувати інтеграційно-текстуальний підхід до вивчення життєпису Олександра Довженка на заняттях у закладах вищої освіти у процесі професійної підготовки учителів-філологів.

Виклад основного матеріалу.

На сьогодні видані й почасті оцифровані спогади про митця, його щоденники, листи, [1, 2, 3, 4] що дозволяє сформувати мультимедійний контент як першоджерельну інформацію (текст) для майбутніх учителів української літератури. Біографія митця розкрита через першоджерела з урахуванням історичного, філософського, психологічного, соціального,

естетичного аспектів дослідження. Методика вивчення матеріалів авторської мультимедійної презентації з теми «Олександр Довженко як особистість в контексті доби» обумовлена *інтеграційно-текстуальним підходом*, що поєднує зовнішню та внутрішню біографію, закодовану й репрезентовану в листах, мемуарах, щоденниках. Першоджерела підбрані за певним принципом, який дозволяє розкрити особистість митця слова через родовід, освіту, характер, сферу діяльності, захоплення, обдарування, світогляд.

Для ефективної роботи з презентацією запропоновано алгоритм, що передбачає акценти на важливих чинниках, які вплинули на формування індивідуальності письменника. Особливість авторської методики полягає у застосуванні стратегій критичного мислення: бортового журналу, ментальних карт, «товстих і тонких запитань», що спонукає здобувачів освіти до серйозної мисленнєвої діяльності, критичного читання й осмислення спогадів, листів, щоденників, формує навички роботи з першоджерелами, а не з їх переказами, описами, інтерпретаціями.

Довженко мав надзвичайно широкий спектр діяльності, охопивши різноманітні ділянки людських знань своїм масштабним творчим зором і мисленням, як і всі генії.

Він учитель фізики, історії, природознавства, географії, гімнастики, малювання. Геніальний режисер-новатор, самобутній прозаїк, драматург, сценарист, живописець, графік, художник-карикурист, портретист, плакатист і книжково-журнальний ілюстратор, майстер монтажу, етнограф, оратор, філософ, теоретик мистецтва, публіцист, громадський діяч, трибун, військовий кореспондент. Організатор і керівник своєрідного сільського етнографічного хору. Комісар першого театру УРР імені Тараса Шевченка. Дипломат, завідувач відділу при українському посольстві у Варшаві, секретар консульського відділу торговельного представництва у Берліні.

Зрозуміло, що людина з пересічними якостями не досягла б такого високого статусу і таких результатів у житті. Тому важливо зрозуміти витоки формування особистості митця, виявити чинники, які вплинули на те, що Довженко став тим, ким пишається Україна, а також пізнати трагізм його долі, адже він постійно знаходився в лещатах системи і не міг реалізувати свій творчий потенціал повною мірою.

На слайдах в авторській мультимедійній презентації «Олександр Довженко як особистість» [5] представлено уривки з автобіографії, щоденників, спогадів про родовід, освіту, сферу діяльності, характер, захоплення й обдарування, оточення, світогляд митця, які є матеріалом для розкриття психологічного, світоглядно-філософського та соціального аспектів дослідження.

Окрім інформації є запитання у GOOLE-forme, [6] які допомагають критично «прочитати» й осмислити відомості про письменника. Це «товсті

і тонкі запитання»: «Які суспільно-історичні події, філософські ідеї, культурно-мистецькі досягнення епохи вплинули на формування особистості письменника?», «Як проявилися родовідні корені у вдачі, характері, сфері діяльності, уподобаннях, світогляді?», «Яка роль освіти у становленні особистості, на ваш погляд?», «Які риси характеру письменника вам імпонують?», «Які вчинки вас здивували, вразили, викликали незрозуміння, несприйняття? Поясніть, чому?», «Що заімпонувало вам з хобі письменника?», «Що з життєвого досвіду візьмете для себе?», «Якою є ієрархія цінностей митця? Чи близька вона вам? Які цінності для вас є першорядними?», «У чому трагізм долі Довженка-митця?» та ін.

Висновок. Отже, вивчаючи життєпис митця на основі інтеграційно-текстуального підходу через чинники, які сформували і які характеризують особистість, ми не тільки даємо певні знання здобувачам освіти про життя Довженка, а й формуємо у них критичне мислення, розширюємо коло мистецьких зацікавлень, сприяємо формуванню їхніх смаків та уподобань, а також забезпечуємо компетентнісну складову у їхньому фаховому зростанні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Довженко О. Автобіографія. URL: <http://www.refineua.com.ru/pageid-4723-1.html>
2. Довженко без гриму: Листи, спогади, архівні знахідки / упоряд. і коментар Віри Агєєвої і Сергія Тримбача. К.: КОМОРА, 2014. 472 с
3. Довженко О. Господи, пошли мені сили: Щоденник, кіноповісті, оповідання, фольклорні записи, листи, документи. / Упоряд. Р. М. Корогодського. Харків: Фоліо, 1994. 655с.
4. Довженко О. Щоденникові записи, 1939-1959. Харків: Фоліо, 2015. 717 с.
5. Овдійчук Л. М. Олександр Довженко як особистість в контексті епохи. Мультимедійна лекція. URL: <http://surl.li/xlizzwl>
6. Овдійчук Л. М. Олександр Довженко як особистість. Узагальнювальне завдання. URL: <https://forms.gle/QUuXyMwN5sqJoJQD7>